

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМНИЦТВОМ**

НАУКОВИЙ СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК

№ 41 (1)

Одеса – 2024

Науковий студентський вісник. Одеський національний економічний університет. Факультет економіки та управління підприємництвом, 2024. № 41 (1). 206 с.

Редакційна колегія:

Бабій О.М. (головний редактор), к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства та організації підприємницької діяльності, декан ФЕУП

Балута Т. П. (заст. головного редактора), к.пол.н., ст. викладач кафедри філософії, історії та політології

Кошельок Г.В. (відповідальний за випуск), д.е.н., професор кафедри економіки підприємства та організації підприємницької діяльності

Доброва Н.В., к.е.н., доцент кафедри економіки, права та управління бізнесом

Орленко О.М., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства та організації підприємницької діяльності, *помічник проректора з наукової діяльності студентів*

Петровська О.М., к.п.н., доцент кафедри управління персоналом і економіки праці

Старченко А.Ю., к.ю.н., ст. викладач кафедри економіки, права та управління бізнесом

Ковальська Н.А., к.е.н., ст. викладач кафедри загальної економічної теорії та економічної політики

Статті публікуються у авторській редакції

Науковий студентський вісник затверджено Вченою радою Одеського національного економічного університету 30 вересня 2020 року

РОЗДІЛ 4.
КАФЕДРА МОВНОЇ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

АБРАМОВА Д.В., СОЦІАЛЬНІ МЕДІА ЯК ІНСТРУМЕНТ КОМУНІКАЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ: ПСИХОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	164
АСЄЄВА Х.І. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ	170
АЗОВСЬКА Н.В. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЧИННИКИ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	173
ВІНЦЕВСЬКА З.В. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПАТРІОТИЗМУ У ОСІБ ПРИЗИВНОГО ВІКУ	176
ВІХТЄВА С.Д. ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО- ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ	179
ГРИЩЕНКО Н.М. ЕМОЦІЙНО-НЕГАТИВНИЙ СТАН УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	182
ГРОМОВА О.О., ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ ТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСУ ДІТЬМИ ТА ПІДЛІТКАМИ	185
ДОРОШЕНКО М.В. ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ТОЛЕРАНТНОСТІ ТА ПОДОЛАННЯ СТЕРЕОТИПІВ У УЧНІВ ІЗ ТИПОВИМ РОЗВИТКОМ	189
ЛЕВАКІН М.С. ФАКТОРИ СТРЕСУ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ, ЩО ПЛИВАЮТЬ НА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	192
МАКУЩЕНКО Л.А., РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ НАВИЧОК КОМУНІКАЦІЇ У КЕРІВНИКІВ ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВ	196
МАТВЄЄВА І.О. ВПЛИВ ТЕМПЕРАМЕНТУ НА СТРЕСОСТІЙКІСТЬ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЩІ	201
НАЗАРОВА В.В. ВПЛИВ ВІЙНИ ТА ПАНДЕМІЇ НА СТОСУНКИ В ПАРІ	204

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЧИННИКИ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Постановка проблеми. Поняття соціальної адаптації займає центральне місце в сучасній психолого-педагогічній науці, відображаючи складний та багатогранний процес пристосування індивіда до умов соціального середовища. Цей феномен привертає увагу дослідників різних галузей, зокрема психології, соціології, педагогіки та інших суміжних дисциплін, що зумовлено його фундаментальним значенням для розуміння механізмів взаємодії особистості та суспільства.

Соціальна адаптація розглядається як динамічний процес, під час якого індивід не лише пристосовується до вимог соціуму, але й активно впливає на своє оточення, змінюючи його відповідно до власних потреб та цінностей. Цей двосторонній характер адаптації підкреслює активну роль особистості у формуванні свого життєвого простору та соціальних зв'язків [1, с. 7].

З точки зору психології, соціальна адаптація тісно пов'язана з поняттям психологічної адаптації, яка включає в себе когнітивні, емоційні та поведінкові аспекти пристосування індивіда до нових умов. Психологічна складова адаптації передбачає формування адекватних психологічних реакцій на соціальні стимули, розвиток копінг-стратегій та механізмів психологічного захисту, які дозволяють ефективно справлятися з стресовими ситуаціями та викликами соціального середовища [7, с. 13].

Аналіз останніх досліджень та публікацій останніх років. Аналіз останніх досліджень та публікацій показує, що вчені приділяють значну увагу ролі освітнього середовища, сімейних відносин і індивідуальних психологічних особливостей дитини у процесі адаптації. У сучасних дослідженнях в працях Л. І. Божовича, Є. І. Головаха, підкреслюється важливість психологічної підтримки дітей у перші роки шкільного життя, коли вони стикаються з новими соціальними ролями і вимогами. Багато уваги у роботах В. В. Рубцова, О. В. Іванова, Л. С. Полякова, приділяється впливу педагогічного супроводу на формування у молодших школярів навичок взаємодії в колективі, розвитку емоційної саморегуляції і формування позитивної самооцінки [2, с. 20].

Мета статті. полягає у комплексному вивченні психолого-педагогічних чинників соціальної адаптації молодших школярів.

Виклад основного матеріалу. Молодший шкільний вік, який охоплює період від 6-7 до 10-11 років, є етапом інтенсивного психічного та фізичного розвитку дитини. У цей час відбувається формування нових психологічних утворень, які стають фундаментом для подальшого особистісного зростання. Соціальна адаптація в цьому віці набуває особливого значення, оскільки дитина вперше стикається з формальною системою освіти, яка висуває до неї нові вимоги та очікування [4, с. 45].

Пристосування до нової соціальної ролі учня є ключовим аспектом соціальної адаптації молодших школярів. Ця роль вимагає від дитини засвоєння комплексу нових правил і норм поведінки, які часто суттєво відрізняються від звичних домашніх умов. Учень має навчитися взаємодіяти з учителями, дотримуючись субординації, та будувати стосунки з однолітками в контексті навчальної діяльності. Це передбачає розвиток навичок самоконтролю, вміння зосереджуватися на завданнях, дотримуватися шкільного

розпорядку та правил поведінки в класі. Особливо складним цей процес може бути для дітей, які не відвідували дошкільні заклади, оскільки вони не мають попереднього досвіду функціонування в організованому освітньому середовищі. Успішне оволодіння роллю учня є фундаментальним для подальшої академічної успішності та соціальної інтеграції дитини в шкільному колективі.

Важливим аспектом соціальної адаптації в цьому віці є розвиток навичок самоорганізації та самоконтролю. Цей процес включає формування здатності структурувати свій час, визначати пріоритети та ефективно розподіляти ресурси для виконання різноманітних завдань. Діти вчаться планувати свій день, включаючи час на навчання, виконання домашніх завдань та дозвілля [3, с. 43]. Формування цих навичок тісно пов'язане з розвитком волевої сфери, зокрема здатності долати труднощі, відкладати миттєве задоволення заради досягнення довгострокових цілей. Саморегуляція емоцій та поведінки стає ключовим фактором успішної адаптації. Цей процес часто супроводжується стресом, оскільки вимагає значних зусиль та перебудови звичних моделей поведінки. Тому підтримка дорослих, їхнє розуміння та терпіння відіграють важливу роль у формуванні цих навичок та полегшенні адаптаційного процесу [6, с. 12].

Соціальна адаптація молодших школярів тісно пов'язана з розвитком їхньої пізнавальної сфери. У цей період відбувається якісний стрибок у розвитку когнітивних процесів. Пам'ять стає більш довільною та продуктивною, що дозволяє дітям ефективніше засвоювати та утримувати нову інформацію. Увага набуває здатності до тривалої концентрації, що є критичним для успішного навчання. Мислення розвивається від наочно-образного до більш абстрактного, логічного, що дозволяє дітям вирішувати складніші завдання. Ці когнітивні зміни безпосередньо впливають на здатність дитини адаптуватися до навчального процесу. Діти, у яких виникають труднощі з розвитком цих процесів, можуть відчувати значні проблеми в навчанні, що негативно впливає на їхню самооцінку та мотивацію. Це підкреслює важливість індивідуального підходу та своєчасної підтримки дітей з урахуванням особливостей їхнього когнітивного розвитку для забезпечення успішної адаптації.

Емоційно-волева сфера молодших школярів також зазнає значних змін у процесі соціальної адаптації. Діти вчаться розпізнавати, виражати та контролювати свої емоції відповідно до соціальних очікувань та ситуацій. Формується здатність до емпатії, що дозволяє краще розуміти почуття інших та будувати гармонійні стосунки. Важливим аспектом є розвиток емоційної стійкості та вміння справлятися з фрустрацією, що неминуче виникає в процесі навчання та спілкування. Паралельно формується самооцінка дитини, яка значною мірою залежить від академічних успіхів та соціального визнання. Позитивний емоційний клімат у школі та вдома, підтримка з боку дорослих та однолітків сприяють формуванню впевненості в собі та позитивного ставлення до навчання. Це створює міцну основу для успішної соціальної адаптації, допомагаючи дитині ефективно долати труднощі та розвивати соціальні навички.

Особливу роль у процесі соціальної адаптації молодших школярів відіграє формування навичок міжособистісної взаємодії [8, с. 54]. Діти вчаться встановлювати та підтримувати дружні стосунки, ефективно спілкуватися в різних соціальних контекстах та співпрацювати для досягнення спільних цілей. Розвиваються важливі комунікативні навички: активне слухання, чітке висловлювання своїх думок, розуміння невербальних сигналів. Діти опановують мистецтво компромісу та конструктивного вирішення конфліктів, що є необхідним для гармонійної взаємодії в колективі. Важливим аспектом є формування емпатії та соціальної чутливості, які дозволяють краще розуміти потреби

та почуття інших. Здатність ефективно працювати в команді, розподіляти ролі та обов'язки стає важливим фактором не лише соціальної адаптації, але й академічної успішності, оскільки багато навчальних завдань вимагають групової роботи.

Важливо відзначити, що процес соціальної адаптації молодших школярів не обмежується лише шкільним середовищем. Він охоплює також адаптацію до нових соціальних ролей у сім'ї, де від дитини очікується більша самостійність та відповідальність. Крім того, розширюється коло соціальних контактів дитини, що може включати участь у різноманітних гуртках, секціях, що також вимагає адаптаційних зусиль.

Висновок. Підсумовуючи теоретичний аналіз проблеми соціальної адаптації молодших школярів, можна зробити наступні висновки. Соціальна адаптація є складним, багатовимірним процесом, який відіграє ключову роль у розвитку особистості дитини та її інтеграції в соціум. У контексті молодшого шкільного віку цей процес набуває особливого значення, оскільки співпадає з періодом активного формування особистості та початком систематичного навчання. Теоретичний аналіз також виявив важливість врахування сучасних реалій, зокрема впливу інформаційних технологій та глобалізаційних процесів на соціальну адаптацію молодших школярів. Це підкреслює необхідність розвитку цифрової грамотності та міжкультурної компетентності як важливих компонентів успішної адаптації в сучасному світі.

Загалом, проведене теоретичне дослідження підкреслює багатогранність та динамічність процесу соціальної адаптації молодших школярів, а також важливість системного підходу до його підтримки.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко А.С. Формування соціальної компетентності дітей молодшого шкільного віку: магістерська робота. 2020. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/1753>.
2. Бондаренко В. Проблеми соціальної адаптації молодших школярів в умовах воєнного часу. *Вересень*. 2022. Т. 2. № 93. URL: <https://doi.org/10.54662/veresen.2.2022.07>.
3. Бондаренко В. Проблеми соціальної адаптації молодших школярів в умовах воєнного часу. URL: <https://doi.org/10.54662/veresen.2.2022.07>.
4. Гнатюк О.В. Особливості адаптації учнів молодшого шкільного віку до освітнього процесу в умовах воєнного часу. 2024. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737783/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82.pdf>.
5. Грись А., Марушевська В. Прояви адаптації дітей молодшого шкільного віку. *Психологічне здоров'я*. 2021. № 1. С. 27–34. URL: <https://doi.org/10.32689/2663-0672-2021-1-3>.
6. Ковальчук О., Андрухова О. Сім'я як суб'єкт успішної соціальної адаптації дітей молодшого шкільного віку з порушеннями зору. *Освітній простір України*. 1970. № 12. С. 166–172. URL: <https://doi.org/10.15330/esu.12.166-172>.
7. Юрашко О. Особливості адаптації дітей молодшого шкільного віку із сімей вимушених переселенців. *Scientific Collection «InterConf+»*. 2024. №41(185). С. 302–306. URL: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.01.2024.037>.
8. Чумакова А.А. До питання соціально-педагогічної корекції молодших школярів із мінімальними порушеннями у сфері психофізіології. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі*: зб. наук. пр./редкол.: ТІ Сущенко (голов. Ред.) та ін. Запоріжжя, 2010. С. 141-147. http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2010/12/12_2010.pdf#page=141